

Noordzeetong

De tong is de meest waardevolle platvis die in Nederland wordt aangevoerd. Van de waarde van alle geveilde vis is 43% afkomstig van de omzet van tong. Nederlandse vissers hebben in de Noordzee 74% van het Europese vangstquotum voor deze vis. Het merendeel van de tongproducten wordt geëxporteerd. Om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst van tong kunnen genieten, worden er maatregelen genomen om dit te waarborgen. Dit gebeurt zowel op Europees niveau als nationaal door de vissers zélf.

Tong (*Solea solea*) is een platvisachtige. De tong leeft op de zeebodem waar hij vooral wormen en zandspiering eet. In de Noordzee komt volwassen tong voor in het centrale en het zuidelijke deel. Tong is een langgerekte, ovale vis met een ronde kop. De rechterzijde, de 'bovenkant', is bruin met vlekjes en stippen. De onderkant is wit. Tong wordt maximaal 70cm lang. De kleinste marktsortering heet sliptong en is zeer populair bij de visliefhebber. Kleinere tong als deze 'slipt' (ontsnapt) namelijk weer door de mazen van het net.

Maatschappelijke discussie

Natuurbelangenorganisaties Wereld Natuur Fonds en Stichting de Noordzee hebben de Noordzeetong in hun Viswijzer in de rode kolom geplaatst. De boodschap is 'nu liever niet eten', want de vangst is te belastend voor natuur en milieu. Als eerste bezwaar wordt overbevissing genoemd, wat ertoe kan leiden dat het voortbestaan van de vissoort in gevaar komt. Daar-

naast wordt de belangrijkste visserij-techniek, de boomkorvisserij, bekritiseerd omdat deze de Noordzee zou 'omploegen' en grote schade zou toebrengen aan het bodemleven. Ook wordt er op gewezen dat in de visserij op tong veel jonge schol wordt bijgevangen en teruggegooid met minimale overlevingskansen.

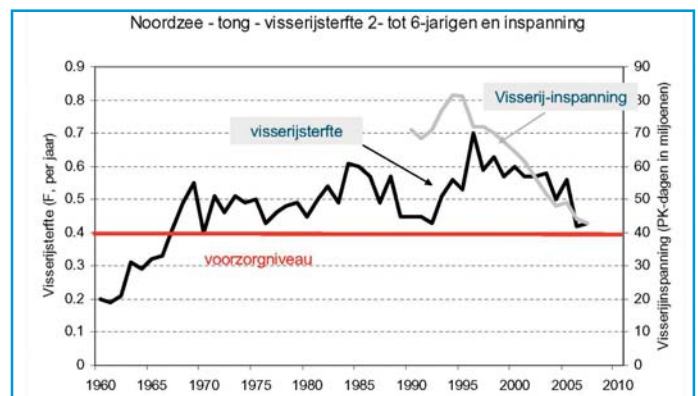
De feiten in het kort

- De visserijdruk op Noordzeetong is de laatste jaren sterk afgenomen. De tong valt nu onder het meerjarig platvis beheerplan en de stand is op dit moment in evenwicht met de vangstcapaciteit¹. Zie figuur 1
- Het tongbestand kenmerkt zich door grote schommelingen in aantallen die jaarlijks als nieuwe aanwas worden geboren.
- Het bestand heeft sinds de jaren '50 van de vorige eeuw twee grote pieken gekend. In de andere jaren fluctueerde het rond de voorzorgsgrens. Het bestand zit nu boven de voorzorgsgrens; hierdoor is de stand uit de gevarenszone en voldoet zij aan de criteria van het platvis beheerplan². De visserij wordt jaarlijks op de jaarlijkse adviezen van internationale visserijbiologen aangestuurd.
- Naast de visserijdruk en de sterke fluctuaties in de aanwas wordt de omvang van het bestand ook beïnvloed door andere factoren, zoals veranderingen in het voedselaanbod en klimatologische omstandigheden. De visserijdruk is echter de enige factor waar wij eenvoudig invloed op kunnen uitoefenen.
- De visserij op schol en tong is de eerste bodemvisserij in de Noordzee met een beheerplan op basis van het principe van Maximaal Duurzame Oogst (Maximum Sustainable Yield MSY)². Zie figuur 2
- Tong wordt momenteel nog gevangen met de boomkor. Omdat de tong zich diep ingraaft, zijn wekkers nodig om de tong op te schrikken. Het is beperkt mogelijk om tong met 'staand want' te vissen. De tongvisserij met staande

netten die aan palen of met boeien vast in zee staan wordt in de kustgebieden van de Noordzee in de zomer uitgeoefend.

- De visserij door de Nederlandse boomkorkotters beperkt zich tot een derde van het totale Noordzeegebied; 80% van de visserij concentreert zich weer in 30% van dit bevestigde gebied³.
- De minimummaat voor tong is 24cm. Alle tongen die kleiner dan deze maat zijn, mogen niet worden aangeland en moeten overboord gegooid worden.

Figuur 1: Historische ontwikkeling visserijdruk Noordzeetong

F_{pa} = voorzorgsgrens visserijdruk = 0,4
F_{lim} = ondergrens visserijdruk= niet gedefinieerd
F 2008 = 0,47

Bijvangst en discards

Behalve de soorten waar de visserij zich op richt, vangen vissers ook andere soorten bij. Deze bijvangsten kunnen worden verdeeld in gewenste en ongewenste bijvangst.

Gewenste bijvangst zijn commercieel interessante soorten die aan wal gebracht mogen worden.

Ongewenste bijvangst is vangst die de visser weer overboord zet. Deze zogenaamde discards bestaan uit commerciële soorten waarvoor de visser geen quotum (meer) heeft of die kleiner zijn dan de verplichte minimummaat. Andere discards zijn soorten die commercieel niet interessant zijn en andere organismen zoals bodemdieren

De ongewenste bijvangst van ondermaatse tong in de boomkorvisserij is zeer beperkt.

- Omdat tong heel flexibel is en makkelijk door de mazen glipt, moet hij gevangen worden met een relatief kleine minimummaaswijdte van 80mm. De 80mm maaswijdte voor tong komt niet overeen met de maaswijdte van 100mm die hoort bij schol.

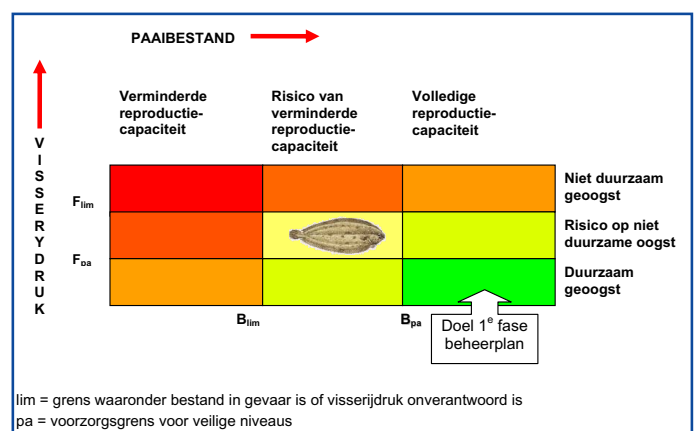
- De scholdiscards in de boomkorvisserij zijn waarschijnlijk lager dan tot nu toe werd aangenomen. Het Nederlandse instituut IMARES bemonstert maar 10 visreizen per jaar. Dit is minder dan 0,25% van de inspanning van de boomkorvloot. Uit de wekelijkse bemonstering op ongeveer 25 vissersschepen blijkt dat in volume ongeveer 30% van alle schol die wordt gevangen overboord gezet moet worden. De internationale visserijonderzoekers rekenen met 50% in volume⁴.
- Tong met het duurzaamheidskeurmerk van de *Marine Stewardship Council* (MSC) is sinds 2007 verkrijgbaar. Het gaat om tong die kleinschalig met staand want voor de kust van het Britse Hastings wordt gevangen⁵ en betreft een zeer klein bestand dat anders is van aard en omvang dan de Noordzeetong.

Europese beheermaatregelen

Voor de meeste vissoorten worden in Europees verband maatregelen genomen om het voortbestaan van het bestand veilig te stellen. Dit is ook het geval voor Noordzeetong. Quotering van de hoeveelheid die mag worden gevangen, begrenzing van de visserijcapaciteit die mag worden ingezet, minimummaten en –maaswijdtes behoren tot het standaardpakket van Europese beheermaatregelen. Daarnaast is er voor Noordzeetong een specifieke maatregel genomen:

- Per 1 januari 2008 is een meerjarig beheerplan voor Noordzeeschol- en tong van kracht 2. Het plan is gebaseerd op het principe van Maximum Duurzame Oogst. Dit plan kent 2 fases. In de eerste fase wordt elk jaar de visserijdruk 10% verminderd om het bestand binnen veilig biologische grenzen te brengen en daar te houden (Figuur 2). De maximale vangsthoeveelheid en de visserij-inspanning worden hier op afgestemd. Voor de tweede fase worden doelstellingen ontwikkeld voor de Maximaal Duurzame Oogst.

Figuur 2: Actuele status Noordzeetong in relatie tot doel 1e fase meerjarenbeheerplan

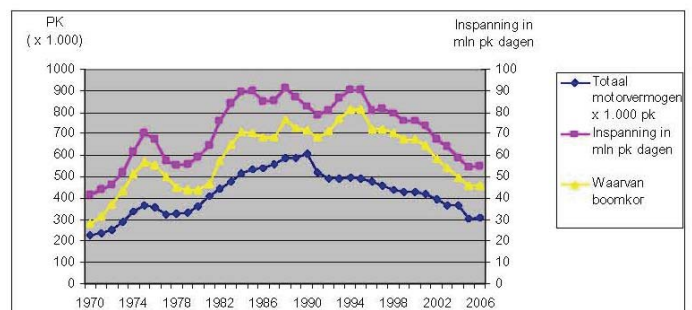

Beheermaatregelen Nederlandse vissersvloot

In aanvulling op het Europese beheer heeft de Nederlandse platvisvloot op eigen initiatief een aantal maatregelen genomen om het tongbestand te beheren:

- De afgelopen jaren is de vangstcapaciteit van de kottervloot met ruim 40% afgenomen. In 2008 zijn 23 schepen gesaneerd. Het aantal grote traditionele Noordzeeboomkorkotters is daarmee teruggebracht naar 81. *Zie figuur 3*
- Zware motoren betekent meer vangstcapaciteit. Daarom zijn er Europees en nationaal maxima gesteld aan de motorvermogens. De Nederlandse vloot heeft als enige in de Europese Unie controleerbaar alle kotters verzegeld op het toegestane motorvermogen.
- De Nederlandse vissers zijn zich bewust van de scholdiscards in de tongvisserij en nemen een aantal maatregelen om discards zoveel mogelijk te voorkomen. Het verhogen van de Europese minimummaaswijdte van 80mm voor de boomkornetten naar 90mm bleek niet te leiden tot minder scholdiscards, maar wel tot grote vangstverliezen van tong⁶. Samen met visserijonderzoekers worden daarom nu testen gedaan met ontsnappingspanelen in het boomkortuig. De eerste resultaten zijn veelbelovend.
- De visserij werkt actief aan alternatieve vismethoden. Vermindering van ongewenste bijvangsten, vermindering van bodemberoering en brandstofbesparing staan hierin centraal. Voorbeelden zijn de pulskor, een aangepast boomkortuig waarbij de wekkerkettingen om de vis op te schrikken vervangen zijn door elektrische prikkeltjes. Daarnaast zijn vissers actief met innovatieve aanpassingen van het boomkortuig. Veelbelovend zijn de sum-wing en de hydorig. Dit zijn zwevende vistuigen. Deze initiatieven, gekoppeld aan o.a. de pulskor uitrusting zullen naar verwachting leiden tot minder weerstand en minder bodemberoering.
- Omdat Nederland een zeer groot aandeel heeft in de Europese TAC voor tong (74%) leveren deze maatregelen een extra bijdrage aan een duurzaam beheer.

Figuur3: Historische ontwikkeling capaciteit en inspanning Nederlandse kottervloot

Landbouw Economisch Instituut, C. Taal, nov. 2007.

Verwerking tong

De platvisindustrie bestaat overwegend uit bedrijven, die zijn gespecialiseerd in de verwerking en afzet van platvis uit de Noordzee. De meeste bedrijven kopen verse grondstoffen in op de Nederlandse afslagen. Daarna vindt bewerking plaats, zoals fileren, paneren en diepvriezen.

Europa is de belangrijkste exportmarkt, maar ook op de binnenlandse markt is tong een sterk product, met name in de horeca.

Aanvoer en invoer van tong in 2007

	ton aanvoergewicht
Aanvoer Nederlandse afslagen	12.000
- Nederlandse schepen	10.000
- Buitenlandse schepen	2.000
Invoer	1.500
Totaal beschikbaar	13.500

Bronnen: door LEI berekend uit cijfers NL afslagen, Eurostat

Nederlandse visverwerking en groothandel in 2007

	ton aanvoergewicht
Totaal verwerkt/verhandeld	13.500
Bestemming afzet	
- Binnenlandse markt	1.500
- Export	12.000

Bronnen: door LEI berekend uit cijfers NL afslagen, Eurostat, GfK

Export van tong in 2006

	Export aandeel (%)
Italië	40,7
Spanje	23,3
Frankrijk	14,0
België	7,2
VS	4,8
Duitsland	4,8
Engeland	1,6
Zwitserland	1,6
Ierland	0,4
Zweden	0,2
Denemarken	0,2
Slovenië	0,1
Griekenland	0,1
Portugal	0,0
Noorwegen	0,0
Overige landen	1,1
Totaal	100

Bron: Eurostat - Comext

MEER WETEN?

Wie meer wil weten over de ontwikkelingen en beheer van het bestand Noordzeetong en/of de maatregelen die de Nederlandse vissector neemt, verwijzen wij naar www.pvis.nl waar meer informatie beschikbaar is.

Commissie Verantwoorde Vis

Postbus 72
2280 AB Rijswijk
Nederland
www.verantwoordevisvragen.nl

telefoon: +31(0)70 336 96 00
fax: +31(0)70 399 94 26
e-mail: info@pvis.nl

Referenties

- 1 ICES Advisory Committee (2008). Sole in Subarea IV (North Sea). Kopenhagen: ICES.
- 2 Europese Gemeenschap (2007). Verordening (EG) Nr. 676/2007 van de Raad van 11 juni 2007 tot vaststelling van een beheersplan voor de bevissing van de schol- en tongbestanden in de Noordzee. Brussel: EG.
- 3 Rijnsdorp, A.D., G.J. Piet, F. Storbeck & E. Visser (2000). De microverspreiding van de Nederlandse boomkorvloot in de periode 1993-1999 en de effecten van de boomkorvisserij op het bodemecosysteem. IJmuiden: RIVO.
- 4 Aarts, G. M. & A.T.M. van Helmond (2007). Discard sampling of plaice (*Pleuronectes platessa*) and cod (*Gadus morhua*) by the Dutch demersal fleet from 2004 to 2006. Report C120/07. IJmuiden: IMARES.
- 5 <http://www.msc.org>
- 6 Quijijns, F. & N. Hintzen (2007). Effect van de maaswijde op de vangstsamenstelling in de boomkorvisserij. Rapport C122/07. IJmuiden: IMARES.